

18^{ος} αιώνας

Γενικά!

Εποχή με έντονες αντιθέσεις. Φτώχη επαρχία και αστικός πολιτισμός των πόλεων, προκλητική χλιδή και εγωκεντρισμός της διεφθαρμένης αριστοκρατίας. Ο αιώνας εμφορείται από τις ιδέες ενός μέγιστου κοινωνικού κινήματος, του Διαφωτισμού, οι οποίες θα οδηγήσουν στη Γαλλική Επανάσταση του 1789.

Επικρατούσα τεχνοτροπία το Ροκοκό: επικρατεί κατά το 1^ο μισό του 18^{ου} αιώνα. Παιχνιδιάρικο μπαρόκ χωρίς στόμφο, βάρος και υπερβολή. Απαλά χρώματα και σχήματα, ανάλαφροι όγκοι, διακοσμητική αισθητική, ειδυλλιακή θεματογραφία, αυλικές συνήθειες. Στον κόσμο του ροκοκό θα αντιταχθεί το κίνημα του νεοκλασικισμού από τα μέσα του αιώνα.

Τρία είδη θεάτρου: αστικό θέατρο του Διαφωτισμού, λαϊκό θέατρο του Μελοδράματος και της Opéra Comique και ροκοκό, κατ' εξοχήν αριστοκρατικό και σε αντίθεση με το αστικό και λαϊκό.

Ο Διαφωτισμός στην Ευρώπη (1688-1789)

Υπηρετεί τις ιδέες και τις αρχές της αστικής τάξης. Βασικός στόχος είναι η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και πνευματικής κατάστασης του ανθρώπου μέσω του ορθολογισμού και μέσα από την καλλιέργεια των επιστημών και την παιδεία. Το ήθος και το μέτρο συνυπάρχουν με τον ορθολογισμό.

Πρότυπο είναι ο μέσος αστός, μετρημένος και μετριοπαθής, ορθολογιστής και pater familias.

Ο Διαφωτισμός στο Θέατρο

Αποτελεί την έκφραση της νέας ανερχόμενης κοινωνικής τάξης, που περιφρονεί την αριστοκρατία και προετοιμάζει τη Γαλλική Επανάσταση. Το θέατρο είναι το βραδινό σχολείο για τον αστό: διδάσκει, εφαρμόζει, κριτικάρει, βελτιώνει.

Κυριαρχεί το πνεύμα της αστικής τάξης: οι ήρωες είναι ανάμικτου ήθους πρόσωπα, λίγο καλοί και λίγο κακοί, άνθρωποι συμπαθείς με αδυναμίες.

Μικροεμπορευματικό πνεύμα με συγκρατημένο συναισθηματισμό και ελεγχόμενη συγκίνηση σε αντίθεση με τις μεταφυσικές αγωνίες και το υπέρμετρο πάθος του μπαρόκ. Πρόκειται για έναν μικροπρεπή και αρμονικό κόσμο στον οποίο θα έρθει να εναντιωθεί το κίνημα **Θύελλα και Ορμή**.

Θέματά του: η κατατρεγμένη αθωότητα και η καταπίεση των αστών από τους κτηνώδεις αριστοκράτες. Η αμαρτία δεν είναι πλέον υπαρξιακή, όπως στην τραγωδία του μπαρόκ, αλλά υπέρβαση του ηθικού κώδικα, η οποία συγχωρείται και διορθώνεται.

Βασικά δραματικά είδη της εποχής:

α. τραγωδία

β. αστικό δράμα: οικογενειακά προβλήματα ενός αστού

γ. κωμωδία

δ. δακρύβρεχτες κωμωδίες και μελόδραμα: συναισθηματισμός και συγκρατημένη τραγικότητα και εύπεπτη συγκίνηση.

Θεατρική ζωή και θίασοι στο Παρίσι

Το 1700 υπήρχαν μόνο 2 θίασοι εγκεκριμένοι στο Παρίσι: της Οπέρα και της Comédie Française.

Σημαντικός ο θίασος του Λουίτζι Ρικομπόνι, που καλεσμένος του Δούκα της Ορλεάνης, εγκαταστάθηκε στο Hotel de Bourgogne. Η Κομέντια είχε αρχίσει να φθίνει και ο Ρικομπόνι, γνώστης της εποχής του, άρχισε να παίζει τραγωδίες και τραγικοκωμωδίες σε ιταλική μετάφραση. Το 1723 ο θίασος ονομάστηκε επίσημα Comédiens ordinaires du Roi, μολονότι λεγόταν ακόμη Comédie Italienne.

Το πρώτο σημαντικό ελάχισον θεατρικό είδος που αναδείχτηκε αυτή την περίοδο ήταν η **opéra comique**. Επειδή απαγορευόταν η χρήση του διαλόγου, οι θίασοι των πανηγυριών συμπύκνωναν την απαραίτητη ομιλία σε στιχάκια, τα οποία ήταν γραμμένα πάνω σε πινακίδες, που τις κρατούσαν αγόρια ντυμένα έρωτες, και μετέωρα πάνω από τη σκηνή. Οι στίχοι συνοδεύονταν από λαικά μοτίβα και τους τραγουδούσαν στη συνέχεια ορισμένοι ηθοποιοί ανακατεμένοι με το κοινό. Από τότε αυτό το είδος θεάματος πήρε το όνομα της **opéra comique**.

Στις κωμωδίες του Λεσάζ, ιδρυτή της γαλλικής **opéra comique**, ο διάλογος σε πεζό εναλλάσσεται με αυτόν σε στίχους, που τραγουδιέται με νότες από γνωστές άριες της εποχής. Αυτά τα θεάματα δίνουν χώρο στους χαρακτήρες της Κομέντια ντελ Άρτε και παρωδούν τις τραγωδίες και τις όπερες, σατιρίζοντας τα γεγονότα και τις στιγμιαίες μόδες. Όλα αυτά έρχονται σε αντίθεση με τις λιτές παραστάσεις της Comédie Française και της Οπέρα.

Το θέατρο χωρίζεται σε δύο κατηγορίες: το ελαφρύ/λαικό και το σοβαρό/αστικό.

Η Comédie Française ανεβάζει κλασικούς και Βολταίρο, με εμφατικό, απαγγελτικό ύφος. Οι συγγραφείς του σοβαρού δράματος παραμένουν προσκολλημένοι στα ιδεώδη της τραγικής παράδοσης του 17^{ου} αιώνα.

Η Comédie Italienne και η Οπέρα Comique παίζουν ανάλαφρο ρεπερτόριο, και λαικά θεάματα για τις κατώτερες κοινωνικές τάξεις: παρωδίες των τραγωδιών της εποχής, κωμωδίες, μελοδράματα με υπερβολική ποσότητα συγκίνησης και συναισθήματος.

Υποκριτική

Μια νέα αντίληψη αναφαίνεται, όπου ζητούμενο είναι η φυσικότητα. Γράφονται πραγματείες περί υποκριτικής (βλ. Ρικομπόνι: L'art du théâtre).

Ξεχωρίζουν οι εξάιρετοι ηθοποιοί, οι οποίοι κυριαρχούν στο θεατρικό στερέωμα: απαρχή του βεντετισμού και του σταρ σύστημα.